

Woensdag 13 december 1916 – ochtendeditie

Londen, 12 december. Officieel: In de afgelopen nacht hebben wij ten zuiden van Ieper geslaagde mijnoperaties uitgevoerd.

Londen, 12 december. Het Belgische stoomschip (naam ontbreekt) dat eerst als in de grond geboord was vermeld, is de haven van Falmouth binnengesleept. Het staat vol water. De duikboot had het in beschadigde toestand laten drijven.

Het Belgische leger.

Havre, 12 december. Binnenkort zullen bij koninklijk besluit de ongehuwde Belgen van 30 tot 40 jaar en de gehuwden van 18 tot 30 jaar onder de wapens worden geroepen.

De wegvoering van Belgen.

Het Belgische gezantschap te 's Gravenhage zendt ons de volledige tekst toe van het protest der Belgische staatsministers, leden van de senaat en van de kamer van volksvertegenwoordigers in het bezette gedeelte van België tot de gouverneur-generaal in België, baron von Bissing gericht, nopens de wegvoering van Belgen.

Het stuk luidt in vertaling:

Brussel, 28 november 1916.

Aan zijne excellentie baron von Bissing,
Gouverneur-generaal in België, te Brussel.

Excellentie,

Wij ontvingen van baron de Favereau, voorzitter van de senaat, medeondertekenaar van deze brief, mededeling van uw antwoord van 16 november op de brief, die de leden van het Belgische

parlement, te Brussel aanwezig, de 9^e november II. de eer hadden tot u te richten.

Zonder ons de tijd te gunnen tot raadpleging van onze collega's, waarvan het merendeel in hun gewesten hun bezigheden hebben, overigens verzekerd de tolken van hun gedachten en hun gevoelens te zijn, willen wij zonder uitstel onze verdubbelde protesten doen vernemen ten opzichte van de behandeling, opgelegd aan duizenden onzer landgenoten, die, zonder enige vorm van proces, veroordeeld zijn tot wegvoering en tot dwangarbeid. Men zou hebben kunnen verwachten, dat de Duitse autoriteiten, onder de indruk van de algemene afkeuring en bij het vernemen van de van alle zijden vernomen klachten en verwijten, de aanhoudingen bij menigte zouden opgeschort hebben, maar iedere dag brengt ons het verhaal van nieuwe wegzendingen, die de algemene smart, verontrusting en verontwaardiging ten top doen stijgen.

Geen enkele bijzonderheid betreffende deze executies, de brutaliteit waarmee ze worden uitgevoerd, de wanhoopstonelen, waarvan zij vergezeld gaan, wordt weersproken. Wij nemen daar akte van.

Maar ge nodigt ons uit, mijnheer de gouverneur-generaal, om de werklozen liever tot kalmte te brengen, hen voor te houden, dat, waar deze maatregelen worden genomen, zulks geschiedt uit een oogpunt van openbaar nut, voor hun geluk, om verbetering aan te brengen in een chronische toestand van lediggang, die hen doet rusten en hen demoraliseert, en om hen uit de nood te helpen, waarin de blokkade der geallieerden hen gebracht heeft.

Bittere bespotting!

Wat zouden dergelijke erbarmelijke vertogen uitwerken bij onze, door een ondervinding van twee jaar onderrichte

arbeidersbevolkingen? Welk een ontvangst zouden zij aan dergelijke jammerlijke verontschuldigen bereiden? En zouden zij ons niet verwijten, dat wij hun kwellingen bescpotten?

Laten wij intussen die overwegende redenen nog eens nader beschouwen, nu er door een welwillende pers propaganda voor gemaakt wordt en zij in den vreemde de mening der onzijdigen op een dwaalspoor zou kunnen brengen.

Uwe excellentie schrijft de lediggang van een aanzienlijk deel der Belgische arbeiders enerzijds toe aan de door de "vijand" geschapen afzondering, anderzijds aan de kwaadwilligheid der arbeiders.

Het isolement! Als het slechts had afgehangen van onze bondgenoten, wiens warme en edelmoedige sympathieën ons steeds te midden van ongehoorde beproevingen hebben geschraagd, zou België zich vrij spoedig uit zijn puinhopen en zijn stilstand van zaken hebben opgericht. Het is uwe excellentie niet onbekend, dat Engeland zich gereed maakte tot de voorziening van de nijverheid van het land, op dezelfde grondslagen als de voorziening met levensmiddelen, dat wil zeggen onder diplomatiek toezicht, een te natuurlijke waarborg om geweigerd te kunnen worden.

Toch was dit het geval; de keizerlijke regering weigerde een algemene verbintenis te tekenen, zich voorbehoudend in elk bijzonder geval een beslissing te nemen. De ontworpen combinatie moest worden opgegeven, ongetwijfeld onder de druk der Duitse industriëlen, die alvast rekenden op de volkomen vernietiging van de mededinging van België.

Kwaadwilligheid. Indien het slechts had afgehangen van onze werklieden en hun patroons, zou het vraagstuk der werkloosheid onderling geregeld zijn geworden zonder onoverkomelijke

moeilijkheden, dank zij de elkaar gedane concessies en hun geest van saamenhorigheid. Geen enkele patroon, geen enkele werkman (is het nodig te snoeven op de liefde tot hun vak?) zou zijn gewone arbeid onderbroken hebben, had niet de macht, die het land bezet hield, hem de uitoefening geleidelijk en stelselmatig onmogelijk gemaakt.

Men moet de moed hebben het bekend te maken – en wil u er niet door beledigd achten, mijnheer de gouverneur-generaal, - als er lediggangers in België zijn, dan ligt de verantwoordelijkheid daarvoor noch bij hen, noch bij de Engelsen, maar bij de Duitse autoriteiten, die alles in het werk hebben gesteld om ledigheid te scheppen. En niet alleen hebben zij de werkloosheid onvermijdelijk gemaakt, maar zij hebben haar met voorbedachten rade bestendigd door zich tegen de hervatting van de arbeid te verzetten, daar waar de bijzondere of openbare lichamen er in voorzagen. Ongetwijfeld, een dergelijke besliste uitspraak is ernstig, maar zij wordt ten volle bewezen, zelfs in officiële stukken.

Men kan inderdaad volstaan met te bladeren in de bundel der sedert 11 december 1914 gepubliceerde besluiten, om te kunnen vaststellen, dat een gans deel van de nationale nijverheid stelselmatig beroofd is geworden van al haar voorraden en al haar voortbrengingsmiddelen, - uitgeput, verlamd en opgedroogd tot in haar bronnen door de inbeslagneming van gereedschappen, het wegvoeren van machines, de opvoering van grondstoffen, metalen, weefgoederen, gefabriceerde producten, de buitensporige reglementering van de handel, de instelling der centrales, de ontwrichting van het vervoer, dat op de huidige dag algemeen heeft opgehouden, de inbeslagneming van het rollend materieel van onze buurtspoorwegen, de opheffing van bepaalde trajecten en de wegneming der rails, de onophoudelijke opvoering van paardenspannen en zelfs van de zeldzaamste types van inheemse

fokpaarden, alles ondanks de meest stellige beloften, die dode letter bleven.

Naast de ateliers, de werkplaatsen, de fabrieken, de boerenhoven en de fokcentra, die op deze wijze uitgeplunderd raakten, waren zekere industrieën staande gebleven, als door een wonder gespaard, en gevoed door belangrijke bestellingen van het Belgische cliënteel. Dat waren glasblazerijen, pletterijen en smelterijen, faiencefabrieken, bouwbedrijven en dergelijke. Vele daarvan werden gesekwestreerd, dat wil zeggen in volle werking een kopje kleiner gemaakt, en hun arbeiderspersoneel ging de rijen der werklozen, wiens toestand uwe excellentie diep treft, vergroten.

Intussen lieten de openbare machten zich niet ontmoedigen en hielden niet op zich in te spannen om hen desondanks werk te verschaffen.

Om in het bijzonder slechts Luxemburg te noemen, zijn wij in staat de bovenmenselijke vindingrijkheid en toewijding vast te stellen van de gemeentebesturen in die provincie, die op de meest bewonderenswaardige wijze daarin gesteund werden door het particulier initiatief, ten einde de beschikbare krachten te benuttigen voor weg-, bos- en hygiënische werken, welke voor de gemeenten opleverden een verrijking van het gemiddelde openbaar bezit en voor de dagloners verscheidene miljoenen loon, voor $\frac{3}{4}$ opgenomen op particuliere schenkingen. Het programma van deze werken breidde zich al meer uit en verzekerde het dagelijks brood aan allen die er bij betrokken waren, toen plotseling de voortzetting en voltooiing er van op hoger bevel werden verboden.

Deze verboden zijn te vinden in de gemeentelijke archieven; afschrift ervan is gevoegd bij het protest der hoofden van de Belgische nijverheid, zodat de lasthebbers van deze provincie hebben kunnen

schrijven, dat het te wijten is aan de door het Duitse bestuur genomen maatregelen, dat de arbeiders zijn vervallen tot de werkloosheid welke het hun verwijt.

Met tegenzin zouden wij verder gaan in dit betoog, dat, als er werklozen zijn, de verantwoordelijkheid voor de werkloosheid noch op de geallieerde mogendheden terugvalt, noch zelfs op de gebeurtenissen die op dit ogenblik de wereld schokken. Het is, helaas! niet de eerste maal dat in de loop van de rampen, door de oorlog over ons ongelukkig land ontketend, zij die er de onschuldige slachtoffers van zijn, beschuldigd worden de verantwoordelijke bewerkers daarvan te zijn,.

Wij gaan voort. Uwe excellentie herinnert er ons in uw antwoord aan, dat in de maand augustus 1915, in gemeenschappelijke overeenstemming met Belgische ambtenaren, besluiten zijn vastgesteld, gericht op het voorkomen van de noodlottige gevolgen van lediggang van de werklieden die door publieke weldadigheid worden ondersteund.

Deze besluiten waren ingegeven, zo zegt ge, door een vooruitziende gedachte. Maar geen enkele van hun bepalingen kon het vermoeden wekken dat deze voorschriften aan enigerlei autoriteit het recht zouden verschaffen tot het dwingen van de weerspannigen tot arbeid buiten het koninkrijk, en nog veel minder tegen hun vaderland. Door dezen te plaatsen onder het schild van het volkenrecht, werd hun categorisch het tegendeel gewaarborgd.

Want, wat zien we nu?

In plaats van de verordeningen, met het oog waarop uwe excellentie zich heeft verstaan met Belgische ambtenaren, zijn wij sedert weken getuigen van een tentoonspreiding van de uiterste hardheden, die

zonder voorbeeld zijn in de wetboeken van een beschaafde natie en die door elkaar burgers treffen van elke leeftijd en van elke stand; en bij voorkeur niet de werklozen, maar degenen wiens vakbekwaamheden het best in staat zijn u de behulpzame hand te bieden in de strijd op leven en dood, voor welke Duitsland, volgens de erkenning van de meest bevoegde hoofden der politieke partijen, zijn burgers en die der bezette gebieden denkt te mobiliseren op dezelfde grond als zijn militairen. En dat is wat uwe excellentie noemt “een heel eenvoudige maar afdoende doorvoering van een verordening. Nur reine wirksamer Durchführung einer Verordnung!”

Ach, mijnheer de gouverneur-generaal, wat een ironie en hoezeer wint de openhartigheid van uw rijkskanselier, die proclameerde dat de noodzakelijkheid wet is, het van dit wrede eufemisme, om op de werklozen de verantwoordelijkheid te werpen van het lot dat hen wacht! Hebben zij niet – zo verklaart ge – de keuze tussen de gedwongen arbeid en een vrijwillige, krachtig betaalde verbintenis?

Wat een ironie eindelijk om u te beroepen op de gemeentebesturen. Werkelijk, waarom verschaffen zij niet de lijsten der werklozen, die bestemd zijn om inlijvingslijsten te worden? Waarom niet?

Excellentie,

Ge verwaardigt u, ons bij de proclamatie, waarmee uw bestuur werd ingeleid, te beloven, dat ge u als programma had gesteld, in het bezette gebied een regeringsvorm van vrede en economische voorspoed te herstellen; menigmaal is het welslagen van uw zending in de boezem van de rijksdag met bijvalsbetuigingen begroot.

Als men ziet wat er in België overblijft van alles wat een vrij volk in een arbeid van meer dan een halve eeuw had opgebouwd, dan zal de geschiedenis vertellen wat dat herstel betekende.

Maar de geschiedenis zal ook vertellen, dat de uitmergeling en de ontvolking van onze bezette provincies, ten bate van het strijdende Duitsland, niet zullen zijn voltrokken zonder dat, luider dan ijdele uitvluchten, door de wereld zullen hebben weerklonken de kreten der opstandigen, der weggevoerden, de verwensingen van hun gezinnen en het protest van het openbare bewustzijn.

Aanvaard enz. ...

Woensdag 13 december 1916 – avondeditie

Geen berichten over België.